

Az Oroszlántánc

írta: Csaba Lu

Kínában az oroszlántáncnak két nagy irányzata létezik: az északi és a déli. Bár hagyományosan az északi változatot mondják ősibbnek, a történeti források arról tanúskodnak, hogy délen már az Északi és Déli Song-dinasztia korszakában (isz. 420-589) használtak oroszlánt mintázó szörnyű kinézetű maszkokat a háborúk idején. A források tanúsága szerint, ezeket a maszkokat két ember hordta. Valamilyen rejtekhelyről előtörve, nagy dobszó kíséretében ijesztették meg vele az ellenfél katonáit. Lovon ülve is használtak maszkot, de akkor azt, csak egy ember viselte.

Az északi oroszlántánc

A Nyugati Han-dinasztia (i.e. 206- i.sz. 9) korszakában, Chang An városában használtak először oroszlán maszkos táncot. Ekkor láttak Kínában először oroszlánt, mivel a Perzsiából hazaérkező kínai követek oroszlánt hoztak a perzsa uralkodó ajándékeként a kínai császárnak. Úgy hitték, hogy az oroszlán ordítása elriasztja az ártó szellemeket. Szoborként is nagy előszeretettel helyezték a házak, rezidenciák bejáratához, hogy távol tartsák vele az ártó erőket.

Az oroszlántánc eljut délre

A Tang-dinasztia (i.sz. 618-907) korszakában a Jiyiji című munka beszél egy bizonyos Wang Wei-ről, aki művelt írástudóként, a jinshi vizsgafokozat birtokosaként megszegte azt az udvari előírást, miszerint a sárga oroszlánnal való táncot, csak a császár jelenlétében lehet előadni. Ezért száműzték Shandong-ba. Ott egyszerű katonaként, a nép körében terjesztette oroszlántánc művészetét. Az oroszlántánc onnan terjedt el Közép-Kínába, majd később délre.

Az oroszlántánc délen

Wang Wei sárga udvari oroszlán táncát betiltották, így az délre érkezve megváltozott formában hagyományozódott tovább. Dél-Kínában több módon is megváltoztatták az oroszlán külsejét. A legfontosabb változást az jelentette, hogy egy kis szarvacskát illesztettek a homloka közepébe, ezzel téve még félelmetesebbé megjelenését. Jó volt ez a szarvacska arra is, hogy megkülönböztesse a hivatalos személyek számára is a maszkot az északi oroszlán ábrázolásától. A Hakka kultúrában, mely egy Észak-Kínából délre vándorolt népcsoport, a szarv annyira dominánssá vált, hogy a táncot egyszarvú táncként hagyományozták tovább.

Mindent egybevéve a manapság gyakorolt déli oroszlántánc szülővárosa a Kanton-tartomány, Nanhai kerület, Foshan (Futshan) városa. Itt már a Ming-dinasztia (i.sz. 1368-1644) előtt létezett az oroszlántánc. Ekkor - a déli hagyományoknak megfelelően - az oroszlántáncnak az egész éven át tartó jószerencse biztosítása és a gonosz, ártó erők elleni védelem volt a fő funkciója. A legenda szerint: a Foshan-t körülvevő hegyekben lakott egy szörnyeteg, aki minden évben egyszer lecsapott a környék lakóira és elragadta az állataikat. Az emberek oroszlános maszkokkal, dobolással és gongok, cintányérok hangjával üzték el a környékről a félelmetes fenevadat. Innen ered a kínai újévi oroszlántánc szokása.

A déli oroszlántáncnak alapvetően két stílusát különböztetik meg. Ezek a: foshan-i és a heshan-i. Mindnek kialakultak a csak rá jellemző stílusjegyei, melyek mélyen gyökereznek a kínai kultúrában. Míg északon előszeretettel használták az ötféle színű oroszlánt, megfeleltetve a színeket az egyes égtájaknak (kelet-kék, dél-vörös, nyugat-fehér, észak-fekete, közép-sárga), addig délen alapvetően háromféle szín szerint készítettek oroszlánokat. A három szín szimbolikusan A három királyság regényes története című (Sanguo yanyi) munkában található három nemzeti hőst jelenítik meg: Liu Bei-t, Zhang Fei-t és Guan Gong-ot. Használatos ugyanakkor az úgynevezett Öt tigris tábornok (wufu jiang) oroszlán is, melyek a vörös, sárga, fekete, fehér és kék színekben pompáznak.

Liu Bei oroslán

Sárga maszk, fehér szakáll. A fejrészen sárga, vagy aranyszínű pompon. A testet megjelenítő anyagon sárkányos díszítés. A fejen két oldalról sárkányok, melyek a „király” írásjegyet formázzák. Három pénzérme is van a fejrésznél, melyeken a kedves, tehetséges és a bátor írásjegyek találhatók. A három oroslántípus közül a legmagasabb rangúnak számít.

Guan Gong oroslán

Vörös maszk, fekete szakáll. A fejrészen található ködök és felhők a jószerencse szimbólumai. A testet megjelenítő anyagon vörös, zöld és fekete színek találhatók, valamint gazdagságot jelképező pénzérmék, mivel Guan Gong az isteni ranglétra előkelő helyén, mint az Ég kincsinek kamarása szerepel. Kerek szarva a magas pozícióját és erejét jelöli. Két további pénzérme van a fején, rajta a tehetséges és a bátor írásjegyekkel.

Zhang Fei oroslán

Fekete maszk, fekete, vagy fehér szakáll. Zöld az orra és fémből készült a szarva. Szakálla rendezetlen és szétálló. Teste fekete, fehér csíkokkal. Egy pénzérme található a fején, melyen a bátor kínai írásjegy szerepel. Ez az oroslán volt mindig a harci bátorság és győzelem megjelenítője. A harcra kész iskolák mindig fekete oroslánnal táncoltak.

Liu Bei – Guan Yü – Zhang Fei oroslánok

Az oroslántánc alatt még egy fontos figura tűnik fel. Úgy nevezik, hogy: Nagyfejű Buddha (dadou fo). Eredete egy másik híres történelmi regényhez, a Nyugati utazáshoz (Xiyou ji) kötődik. A regényben Xuan Cang szerzetes nyugatra vándorol, hogy buddhista szentkönyveket hozzon Kínába. Útközben számtalan kalandba keveredik. Az egyik kalandja során egy hullákkal teli faluban kell éjszakáznia. Álmában megjelenik előtte Guan Yin, a könyörületes bódhiszattvája és átadja neki az örök élet fűvét, valamint egy bambuszlegyezőt. Ezekkel fékezheti meg a falut megölő démont. Ezért használnak a déli oroslántánc alatt egy, az oroslánt csalogató (örök élet füve) és egy, az oroslánt megfékező (bambuszlegyező) eszközt.

Fontos tilalmak az oroszlántánc alatt

1. Sosem szabad megérinteni a szarvát.
2. Amikor tánc közben más oroszlántáncosokkal találkozunk, tilos magas járásban provokálni a másik felet. Háromszori meghajlás és a vezetők kézfogása után, lassú ütemre kell elvonulni egymás mellett.
3. Ha két oroszlántánc csoport közül az egyik megrúgja a másik oroszlán szarvát, akkor az nyílt provokációnak számít.
4. Ha a tánc közben a lábunkkal megsimítjuk az oroszlán szakállát, akkor az arra utal, hogy idősebb generációhoz tartozónak tekintjük magunkat, mint a másik oroszlán.
5. Ha az egyik oroszlán a fogát élesíti a földön, majd gyorsan felkapja a fejét és a másik felé rohan, akkor ez nyílt összecsapást jelent.
6. Ha az egyik oroszlán felváltva pislog a másik oroszlánra, akkor az azt jelenti, hogy lenézi a másikat.
7. A legnagyobb illetlenség, mely azonnali összecsapáshoz vezethet, ha oroszlánunkkal a másik oroszlán farkát kergetjük.
8. Ha az oroszlántánc alatt temetési menet útját keresztezzük, akkor a zene teljesen elhallgat és az oroszlánok csendben vonulnak tovább.
9. Ha esküvői menet útját keresztezzük az oroszlánunkkal, akkor a zenének teljesen el kell hallgatnia és az oroszlánnak háromszor meg kell hajolnia a menyasszonyt szállító hordszék előtt, ezzel kívánva jó szerencsét a házassághoz.

Régen Dél-Kínában gyakran vezetett nyílt összecsapáshoz, ha két oroszlántáncos csapat találkozott az utcán. Minden kung-fu iskolának meg volt a saját csapata, amit az iskola a legjobban képzett gyakorlóiból állított össze. Az oroszlán fejét kezelőnek nagyon ügyesen kellett ugrania, jártasnak kellett lennie a könnyű test művelésében (qinggong) és a belső erő kifejlésztésében (neigong).

Ezeket a tánc alatt, a megfelelő pillanatban használnia is kellett. A könnyű testre akkor volt szüksége, ha a jószerencse salátát tartalmazó vizesvödör peremén kellett körbeegyensúlyoznia, vagy, ha a hét csillagot megjelenítő rizses edényeken lépdelt. A belső erejére akkor volt szükség, ha a rizses edényeket a tánc egy bizonyos pillanatában el kellett lábbal törnie. Extrém ugrásokra és a nagy súlypontemelkedésre a cölöpökön (meihua zhuang) való tánc alatt volt szükség.

A hátsó táncosnak mindig szilárd állásra (mabu) volt szüksége, hogy megtámassz a nyakába ugró első táncost. Követnie kellett az asztalokból és székekből készült, gyakran több emelet magas akadályokon át is. A hátsó táncost így elsősorban a mély és szilárd állás kellett, hogy jellemezze.

Az oroszlán fejrészében gyakran tartottak rövidebb kardot, vagy kést, amivel az oroszlánok összecsapása alatt küzdöttek, ha elfajult a helyzet. Mivel gyakran tartoztak az egyes kung-fu iskolák a különféle alvilági csoportokhoz vagy triád szervezetek felügyelete alá, így az oroszlántánc közben kialakult harcok területi rivalizálást is jelentettek. Nem volt mindegy, hogy egy kung-fu iskolának milyen erős az oroszlántánc csapata, hiszen ez jelentette meg kifelé az iskola „arcát”.

Az oroszlántánc déli hagyományában megkülönböztetnek „civil” (wenshi) és „harci” (wushi) oroszlántáncot. A „harci” oroszlántánc hagyományát kungfu iskolák és különféle triádhoz kötődő titkos társaságok egyaránt gyakorolják. A harcművészek körében gyakorolt oroszlántáncban sok olyan szimbólum jelenik meg, mely közvetlenül kapcsolódik a dél-shaolin legendakörhöz. Mivel az 1664-ben hatalomra került Mandzsu Qing-dinasztia ellen harcoló lázadó csoportok délen titkos társaságokat hoztak létre, így a harcművészetek gyakorlói és a triád szervezetek tagjai között

jelentős volt az átfedés. Magukat a mandzsu dinasztia ellen harcoló lázadó hazafiakat „shaolinok”-nak nevezték, így nevükben kötődtek az északon lévő buddhista Shaolin templomhoz, melyet a hagyomány a kínai harcművészetek eredetével hoz összefüggésbe. Délen a hazafias lázadó csoportok és társaságok különféle központokat hoztak létre, melyek szimbolikus története és történelme a shaolin hagyományokban gyökerezik. Céljuk a Qing-dinasztia megdöntése volt (Fanqing fuming). Az oroszlántánc során felhasznált anyagoknak mind ebben a kontextusban van szimbolikus jelentősége. A fontosabb felhasznált anyagok: saláta (qing), mely homonim a mandzsu Qing-dinasztiával, így annak a tánc során való lenyelése a dinasztia bukását jeleníti meg; vörös boríték (hong bao), a Hong társaság sikerét jelenti; a saláta kiköpése a Qing-dinasztia szétszakadását mutatja be (大清滿朝撕碎). A tánc során az oroszlánnak a salátát különféle akadályok leküzdése után kell megszereznie. Így a „saláta” (qing) elhelyezési módozatainak, elrendezésének szimbolikus jelentősége van. Különféle elrendezéseket (zhenfa), akadályokat találtak ki, melyek megnehezítik az oroszlánnak a saláta megszerzését. Az elrendezések között megtalálhatóak a Három Királyság Regényes Története (Sanguo yanyi) szereplőinek, a korábban leírt Liu Bei, Guan Yu, Zhang Fei hármasnak a szimbólumai, fegyverei. Liu dupla egyenes kardja, Guan tavasz és ős bárdja, Zhang kígyónyelvű lándzsája gyakran kerül az akadályok közé.

Guan generális este a Tavasz és Ősz krónikát olvassa elrendezés- Hűség és Igazság sárkányfejű füstölő elrendezés

Az ő történetükben nagy jelentőséggel bíró „Barackvirág kertben” történt testvéri fogadalom megjelenítése is fontos elem. Ez lett később a triád társaságok mitikus történetének is az alapja. Ilyen elrendezések: a „Barackvirág kert fogadalma elrendezés” (桃園結義青陣), vagy a Yang tábornok hűségét bemutató, „Hatan megvédik a három átjárót elrendezés” (六子守三關青陣). A Liang-shan mocsár hőseinek harci erényeit szimbolizáló „Hét csillag igazainak összegyűlése elrendezés” (七星聚義青陣), a shaolin hagyományhoz kötődő „Shaolin öt ős elrendezés” (少林五祖青陣). Ezek az elrendezések összefüggnek a már korábban említésre került és szintén a Hong Men kultúrkörhöz tartozó, „teáscsészék nyelve” nevű hagyománnyal.

北斗七星青阵

Északi-merítő hét csillag saláta elrendezés

少林五祖青阵

Shaolin öt ős saláta elrendezés

A közvetlen triád hagyományokhoz kötődő oroszlántánc csapatok saláta elrendezési módozatai (qingzhenfa) speciális, a triád eredetlegendában szereplő szimbólumokról kapták a nevüket. Ilyenek: „A fűzfák városának elrendezése” (木楊城青陣), „Vörös virág pavilon elrendezés” (洪花亭青陣). Pálcikákkal, vagy bambuszbotokkal írásjegyeket raknak ki az akadályokhoz, melyek külön jelentéssel bírnak: „Hung írásjegy elrendezés” (洪字青陣), „Igazság írásjegy elrendezés” (義字青陣), „Füstölőedény írásjegy elrendezés” (鼎字青陣).

三板桥青阵 (洪门青阵)

Három deszkás híd elrendezés

A déli oroszlántánc hagyománya komplex szimbólumokkal kötődik a Qing-dinasztia megdöntésére létrejött titkos társaságokhoz. Ezek a szimbólumok mind a mai napig áthatják a hagyományos oroszlántánc rítusát.